

ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ ΠΕΡΜΑΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

«Η αεικαλλιέργεια είναι μια οικολογική προσέγγιση σχεδιασμού και υποστήριξης: ανθρώπινων καταυλισμών, τρόπου ζωής, παραγωγικών αγροτικών συστημάτων, τα οποία όλα έχουν την ποικιλία, την σταθερότητα και την ανθεκτικότητα των

φυσικών οικοσυστημάτων.»
(Mollison 1998 & Bell 2011)

Προέλευση της λέξης & η μεταφορά της στην Ελληνική γλώσσα- Ο όρος Permaculture είναι μια σύνθετη λέξη με τρία σύνθετα: Στα Ελληνικά δεν υπάρχει επίσημη μετάφραση αλλά γίνεται ταυτόχρονη χρήση των παρακάτω συνωνύμων:

-Permaculture = Περμακουλτούρα Μόνιμη Καλλιέργεια Συνεχής Καλλιέργεια Διαρκής Καλλιέργεια
-Αειφόρος Καλλιέργεια = Αεικαλλιέργεια
(Λυμπέρη 2011)

Ένα σύστημα αεικαλλιέργειας είναι ολιστικό και στοχεύει στην «αρμονική ενοποίηση του φυσικού τοπίου με τον άνθρωπο όπου η εξασφάλιση της τροφής, της ενέργειας, της κατοικίας, αλλά και των μη-υλικών αναγκών μας γίνεται με αειφόρες πρακτικές» (Bell 2011).

Η αεικαλλιέργεια δεν περιορίζεται μονάχα στην φυτική και ζωική γεωργία, αλλά επίσης περιλαμβάνει:

-οργάνωση και ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας,
-την χρήση κατάλληλων τεχνολογιών σε συνδυασμό με αειφορικές αλλαγές στον τρόπο ζωής,
-την υιοθέτηση ιδεών και φιλοσοφιών οι οποίες νοιάζονται εξίσου για τον άνθρωπο και την γη, όπως είναι το κίνημα του τοπικισμού.

Λίγη Ιστορία

Η φράση «permanent agriculture» πρωτοαναφέρθηκε στον βιβλίο του Franklin Hiram King το 1911, όπου αναφερόταν στο είδος της γεωργίας που μπορεί να αυτοσυντηρείται στο διηνεκές (Wikipedia 15/11/11). Ο όρος Permaculture όμως δημιουργήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 70 από τον Αυστραλό πανεπιστημιακό καθηγητή βιολογίας Bill Mollison, ο οποίος μαζί με τον μαθητή του David Holmgren συγκέντρωσαν παρατηρήσεις από το ζωικό και φυτικό βασίλειο, υπάρχουσες παραδόσεις, φυτική και γεωργική τεχνογνωσία και τα συνέδεσαν με γνώσεις κοινωνιολογίας και φυσικών επιστημών. Έτσι προέθεσαν το «permanent culture» σχεδιάζοντας μια θετική λύση, ένα τρόπο ζωής βασισμένο στους νόμους της φύσης.

Έκτοτε, οι δύο συν-θεμελιωτές και εκατοντάδες άλλοι αξιόλογοι αεικαλλιεργητές έχουν καταφέρει να διαδώσουν την αεικαλλιέργεια σε παγκόσμιο επίπεδο μέσω πρακτικών σεμιναρίων, επίσημων πτυχίων και συγγραμμάτων, αλλά κυρίως μέσω πολλών επιτυχημένων εφαρμογών τόσο τοπικής όσο και διεθνούς εμβέλειας.

Οι αρχές της αεικαλλιέργειας

Η Βασική Δεοντολογία της αεικαλλιέργειας βασίζεται στις τρεις παρακάτω αρχές οι οποίες δεν έχουν κάποια σειρά προτεραιότητας:

- Φροντίδα για τον Άνθρωπο,
- Φροντίδα για την Γη,
- Βάλε όρια στην κατανάλωση, την παραγωγή και κάνε αναδιανομή του πλεονάσματός σου (σπόροι, ρούχα, γνώση, εργασία, χρήμα, γη κλπ.).

Κατευθυντήριες Αρχές

Παρόλο που μέσα στα χρόνια οι αρχές της αεικαλλιέργειας έχουν ερμηνευτεί με διάφορους τρόπους μέσα από τα βιβλία των ιδρυτών της, αυτές οι διαδοχικές ερμηνείες είναι απλά ραφινάρια των παρακάτω κεντρικών ιδεών:

- Κάθε στοιχείο πρέπει να υπηρετεί πολλές λειτουργίες,
- Κάθε λειτουργία υποστηρίζεται από πολλά στοιχεία,

-Κάθε στοιχείο είναι συνδεδεμένο με όλα τα άλλα.

Γιατί να ασχοληθώ με την αεικαλλιέργεια;

Οφέλη που έχουμε από την εφαρμοσμένη αεικαλλιέργεια:

- Μειώνουμε την χρήση ορυκτών καυσίμων (πχ πετρέλαιο μεταφοράς) για το φαγητό μας,
- Αυξάνουμε την διατροφική μας αυτονομία και αυτάρκεια,
- Μειώνουμε αισθητά τα απόβλητα του νοικοκυριού= μείωση παραγωγής CO2 και Μεθανίου,
- Ενδυνάμωση και εξέλιξη της κοινότητας,
- Σημαντική βελτίωση τοπικού εδάφους και μικροκλιμάτων,
- Καλά παραδείγματα/μαθήματα για τα παιδιά μας,
- Εξάσκηση δεξιοτήτων και δημιουργικότητας,
- Προσωπική ευχαρίστηση,
- Άσκηση, υγεία και διασκέδαση
(βασισμένο στην παρουσίαση της Λυμπέρη 2011).

Ο μπαχτσές της αλλαγής και σοδειά για το σπίτι

Η αεικαλλιέργεια δίνει πολύ έμφαση στην παραγωγή τροφής με αειφόρους πρακτικές πιστεύοντας ότι η αυτοδυναμία στην διατροφή μας είναι ένα βασικό βήμα προς ένα πιο βιώσιμο τρόπο ζωής. Η άμεση σχέση της με την κηπουρική και την γεωργία της δίνει την δυνατότητα να ξεφύγει από την σφαίρα της ασάφειας, που συχνά πνίγει ριζοσπαστικές ιδέες και να μεταδώσει τον θετικισμό της μέσα από απλές διαδικασίες και μια σειρά ξεκάθαρων αρχών.

Τι θα μου κοστίσει η εφαρμογή της;

Η αεικαλλιέργεια είναι πολύ ευέλικτη όσον αφορά την επένδυση που χρειάζεται να κάνουμε σε χρήμα, χρόνο και χώρο, και έχει να κάνει με το πόσο περιεκτικό θέλουμε να είναι στο σχέδιο μας. Το ξεκίνημα στην αεικαλλιέργεια είναι ίσως η εποχή που απαιτεί την πιο πολύ εργασία. Στην αρχή είναι που πρέπει να διαβάσουμε, να σχεδιάσουμε, να σκάψουμε, να διαμορφώσουμε το τοπίο και να κατασκευάσουμε το σύστημα μας. Μετά μας μένει να φυτέψουμε και να φροντίζουμε περιοδικά το σύστημα που όσο περνάει ο καιρός θα γίνεται όλο και πιο αυτοδύναμο.

Η αεικαλλιέργεια είναι μια μεθοδολογία κλειστού συστήματος, επομένως η ανακύκλωση υλικών κατασκευής είναι απολυτός θεμιτή γιατί έτσι ελαττώνουμε τα απορρίμματα και κρατάμε και το κόστος χαμηλό. Επίσης το κόστος μπορεί να παραμείνει χαμηλό όσο κάνουμε προσωπική εργασία ή μας βοηθάνε και οι φίλοι μας. Αν δεν έχουμε κάνει την επίσημη βασική εκπαίδευση της αεικαλλιέργειας (PDC) μπορεί να χρειαστεί να συμβουλευτούμε κάποιον επαγγελματία αεικαλλιεργητή, αλλά και πάλι το ολικό κόστος έρευνας σχεδιασμού και εφαρμογής θα παραμείνει κατά πολύ μικρότερο από το αν ξεκινάγαμε με συμβατές γεωργικές μεθόδους. (Sunanda 2010)

Τι ρόλο παίζουν τα ζώα στην αεικαλλιέργεια;

Όπως είπε και ο Bill Mollison (Permaculture.net, 6/11/11), «Η Περμακουλτούρα είναι η φιλοσοφία του να εργάζεσαι μαζί με την φύση και όχι εναντίον της...[είναι η φιλοσοφία] που υποστηρίζει την ικανότητα να βλέπουμε συλλογικά τις λειτουργίες των φυτών και των ζώων, και όχι να τα θεωρούμε ως ξέχωρα, ασύνδετα, παραγωγικά συστήματα.» Τα ζώα, εκτός από την άμεση εισφορά των προϊόντων τους (πχ γάλα, αυγά και κρέας) προσφέρουν πολλές άλλες λειτουργίες στο σύστημα που τα έχουμε ενσωματώσει, όπως:

- λειτουργούν ως μετατροπείς φυτικών απορριμμάτων,
 - κάνουν ανακύκλωση θρεπτικών ουσιών,
 - διατηρούν την ποικιλομορφία των ειδών,
 - ελέγχουν την βιομάζα,
 - τρώνε αγριόχορτα και φυτοφάγους οργανισμούς,
 - προσφέρουν συντροφικότητα,
- προσφέρουν μετακίνηση,
- είναι πηγή μεθανίου και θερμότητας.

(Morrow 2006& Francis 2011)

Για να ενσωματώσουμε τα ζώα στο σύστημα πρέπει να κινούμε τα ζώα δια μέσου του συστήματος ή να κινούμε το σύστημα δια μέσω των ζώων. Η περιστροφική βοσκή (rotationalgrazing) και το τρακτέρ από κοτόπουλα(chickenttractor) είναι δύο πολύ πετυχημένες πρακτικές τέτοιας ενσωμάτωσης των ζώων στο σύστημα ενός κτήματος ή και μιας μονοκατοικίας.

Μεθοδολογίες κηπουρικής και ανακύκλωσης κοινές στην αεικαλλιέργεια

Παρόλο που η αεικαλλιέργεια αντλεί στοιχεία από διάφορες πρακτικές οργανικής καλλιέργειας, η βασική διαφορά της είναι το ότι θεωρεί πως όλα τα στοιχεία σε ένα σύστημα αλληλεπιδρούν και παράγουν έργο από κοινού. Κεντρικές αρχές για την υιοθέτηση των μεθόδων που εφαρμόζουν οι αεικαλλιεργητές είναι το γεωργικό σύστημα α) να μπορεί να απωθεί τα ζιζάνια και φυτοπαθογόνα από μόνο του, και β) να μπορεί να διατηρεί ένα υγιές και έφορο έδαφος. Η αειφόρες γεωργικές πρακτικές χρησιμοποιούν μια ποικιλία εδαφοβελτιωτικών και εδαφοκαλυπτικών μεθόδων ανακύκλωσης και ενίσχυσης των εδαφικών θρεπτικών συστατικών αποφέροντας έτσι άμεση βελτίωση των ιδιοτήτων του εδάφους και της διατροφικής ικανότητας των φυτών.

Ενδεικτικές μεθοδολογίες κηπουρικής και ανακύκλωσης:

- Εδαφοκάλυψη σε στρώματα (sheetmulching),
- Κομποστοποίηση: Κηπουρική κομπόστα (composting) & με αποικίες σκουληκιών (vermicomposting),
- **Κήποι χωρίς σκάψιμο** (no-diggardening): καλλιέργειες σε δοχεία (containergardening), ανυψωμένα παρτέρια (raised beds), πράσινες στέγες (green roofs), καλλιέργεια σε αχυρόμπαλες (straw bale gardening) και σπείρα βοτάνων (herb spiral),
- Συγκαλλιέργεια & Αμειψισπορά (companion planting & rotation gardening),
- Αξιοποίηση του φαινομένου του συνόρου (edge effect),
- Στοίβαγμα Λειτουργιών (stacking)

Μέσα στους αιώνες όσοι κηπουροί τους ενδιέφεραν οι αειφόρες πρακτικές έχουν υιοθετηθεί τρεις βασικές αρχές για την οικιακή τους σοδειά, ασχέτως της κουλτούρας ή του κλίματος που είχαν.

Αυτές οι αρχές είναι:

- Σταθερότητα & Μονιμότητα Με τον καιρό ο βρώσιμος κήπος μας

έρχεται σε μια οικολογική ισορροπία αυτό-διατήρησης όπου ο κηπουρός χρειάζεται όλο και λιγότερο,

-Αφθονία Πολυκαλλιέργεια ειδών και χρήση όλων των μερών της σοδειάς,

-Όλα είναι κήπος φυτά και ζώα εκτελούν από φυσικού τους λειτουργίες οι οποίες συχνά θεωρούνται ανθρώπινη δουλειά.

(Morrow 2006, p.121-122)

Εκπαίδευση & ενημέρωση στην Ελλάδα

Η αεικαλλιέργεια είναι πια βασικό κομμάτι της περιβαλλοντολογικού ρεύματος σκέψης στην Αυστραλία και ο θεσμός εξαπλώνεται σταθερά σε όλο τον κόσμο παρόλο που για χρόνια παραγκωνίζεται στις μοντέρνες δυτικές χώρες, στις οποίες η πολυέξοδη βιομηχανική γεωργία κυριαρχεί την παραγωγή τροφής (Sunanda 2010). Αν και ο μεγαλύτερος όγκος τεχνογνωσίας της αεικαλλιέργειας είναι βασισμένος σε τροπικά και εύκρατα κλίματα, η αεικαλλιέργεια έχει την δυνατότητα να προσαρμόζεται σε όλες τις κλιματικές συνθήκες.

Παρόλο που δεν είναι απαραίτητη η εκπαίδευση για να φυτέψουμε λαχανικά με βάση την αεικαλλιέργεια, η περαιτέρω μόρφωση θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε σε βάθος το πώς και το γιατί δίνοντας μας τα εργαλεία να σχεδιάσουμε ένα ολιστικό σύστημα που θα μπορεί να αναπτυχθεί από μόνο του. Το Permaculture Design Course (PDC) θεωρείται η ελάχιστη εκπαίδευση που μπορεί να έχει ο όποιος θέλει να εξασκήσει τον αεικαλλιεργητικό σχεδιασμό και την συμβουλευτική σε προσωπικό ή και επαγγελματικό επίπεδο.

Στην Ελλάδα πολλές από θεμελιώδεις και σχεδιαστικές αρχές της αεικαλλιέργειας ήδη εφαρμόζονται αποσπασματικά από οικολογικούς γεωργούς, κηπουρούς και κοινωνικές ομάδες, όπως πχ τους free and real, το Πελίτι, τον Αιγίλοπα, την ΠΕΡ.ΚΑ, τους Cob.gr, τους Komotinistas και το Κέντρο Φυσικής Καλλιέργειας με τον Παναγιώτη Μανίκη. Το 2011 όμως ήταν η χρονιά που έγιναν και τα δύο πρώτα επίσημα Σεμινάρια Περμακουλτούρας (PDC), το ένα με τον Αυστραλό Darren J. Doherty, στην Αθήνα, και το άλλο τον Βρετανό Rhamis Kent στις

Σπέτσες.

Ήδη από το 2010 και μέχρι σήμερα μια μικρή ομάδα επαγγελματιών έχει σχηματιστεί προσφέροντας:

- μια πλατφόρμα επικοινωνίας και ανταλλαγής ιδεών για τις δίκες μας κλιματολογικές συνθήκες,
- ενημέρωση στα Ελληνικά,
- εργαστήρια και εκπαιδευτικά σεμινάρια εφαρμοσμένης αεικαλλιέργειας (συνδυαστικά με ανθρώπους και ομάδες που χρησιμοποιούν αειφορικές πρακτικές που ενσωματώνονται στην προσέγγιση της αεικαλλιέργειας),
- οργάνωση και προώθηση των επίσημων Permaculture Design Courses με καθηγητές του εξωτερικού,
- συμβουλευτικές υπηρεσίες και σχεδιασμό.

Ινστιτούτο Ερευνών Permaculture στην Ελλάδα
Μαρία Μπαλταζή & Σταματίνα Πάλμου, Αθήνα

kangouro.gr

Τίνα Λυμπέρη, Κορινθία

Going Green – Permaculture in Greece

Έλενα Συμεωνίδου, Πάρος

www.urbanpermaculture.gr

Άννα Ιωαννίδου, Θεσσαλονίκη

Θετικισμός και Τοπικισμός

Εφαρμόζοντας την πτυχή της κοινωνικής οργάνωσης μέσω της αεικαλλιέργειας γινόμαστε ξανά μέλη του συστήματος, γινόμαστε μέλη της κοινότητας μας. Η τοπική κοινότητα, όπως και ένα υγιές οικοσύστημα, μετατρέπεται σε ένα σύστημα με πολλαπλά στοιχεία, πολλαπλές λειτουργίες, πολλαπλές συνδέσεις. Για παράδειγμα αγοράζω τοπικά, φυτεύω οικολογικά, αξιοποιώ τις τοπικές πρώτες ύλες και μεριμνώ για τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Γνωρίζω τους γείτονες μου, ανταλλάσσω προϊόντα και υπηρεσίες, μοιραζόμαστε κοινούς χώρους, αντιμετωπίζουμε κοινά προβλήματα και λειτουργούμε στη βάση της συνεργασίας, της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης.

Τι μπορώ να κάνω άμεσα; Refuse–Reduce–Reuse–Recycle

ΑΝΕΛΑΒΕ ΕΥΘΥΝΗ Βοήθησε, συνείσφερε, μάθε, άλλαξε, συνεργάσου!
Πριν αγοράσεις ή μετακινηθείς... σκέψου: «πόσους πλανήτες χρειάζεται να ξοδέψω για να ζήσω;», ποίο είναι το οικολογικό μου αποτύπωμα;

ΑΡΝΗΣΟΥ (REFUSE):

- την πλαστική σακούλα στο supermarket,
- τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα,
- τα τρόφιμα που έρχονται από μακριά,
- τρόφιμα και προϊόντα που συσκευάζονται σε περιττή ή μη ανακυκλώσιμη συσκευασία,
- τις «ανήθικες» επιχειρήσεις και τις υπηρεσίες τους,
- την υπερκατανάλωση ,
- την ευρεία προκατάληψη ότι κάθε οργανικό προϊόν είναι και υγιέστερο προϊόν: διάβαζε πάντα την λίστα των θρεπτικών και των συστατικών.

ΜΕΙΩΣΕ (REDUCE) τις μακρινές μετακινήσεις σου, κάνε carpooling και ποδήλατο, απέφυγε να πετάς με αεροπλάνο κλπ.

ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕ (REUSE) σακούλες, υλικά κατασκευής, βάζα, πλαστικά μπουκάλια, κουτές και εφημερίδες (δες εδαφοκάλυψη), τα άχρηστα ξύλα της παλέτας κλπ.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ (RECYCLE) στους ειδικούς κάδους τις συσκευασίες προϊόντων; το αμάξι του προπάππου σου; το νερό της βροχής, κομποστοποίησε τα φυτικά και ζωικά σου απορρίμματα κλπ.

Πηγή/φωτό: Απέναντι Όχθη